

- » Flere brystmålinger kombinert med vurdering av kroppsform, vomutvikling og pelsglans vil være en god metode til å vurdere om næringsopptaket har vært tilstrekkelig og om kalven utvikler seg til å bli en drøvtygger.

Hege Overein
Rådgiver i Tine og
og førstelektor ved Hint
hege.overrein@tine.no

Måling og vurdering av

» Alle bør kartlegge statusen for kalvestellet i egen besetning, for deretter å avgjøre om det er behov for å endre på rutinene. Kalvens tilvekst kan kontrolleres ved hjelp av veiing eller måling av brystomfang. Vektmåling er en sikker, men utstyrskevende metode for å vurdere kalvens utvikling. Per i dag er det mest vanlig å anvende brystmål som kontrollmetode, fordi de færreste har ei anvendelig dyrevekt i fjøset

Brystmåling

Brystmål i kombinasjon med visuelle vurderinger av kalven er gjennomførbart i alle fjøs. Dette er i praksis en god nok metode til å vurdere om næringsopptaket har vært tilstrekkelig. Brystmål målt i cm kan regnes om til vekt med rimelig god sikkerhet.

Kalven må ikke få en stressende og ubehagelig opplevelse med målingen. Det er derfor en fordel å ikke være aleine om målejobben.

Anbefalt mål og vekt ved tre måneder

Etter at dyra er brystmålt bør resultatet plottes inn i et kontrollskjema som vist i figur 1. Figuren er utarbeidet ut fra brystmålte NRF-kviger og okser innrapportert i Kukontrollen i 2011 og 2012. Målet er at flest mulig kalver skal komme over medianverdien, den grønne linja i

figuren. Dersom brystmålet til mange av kalvene kommer rundt den røde linja, er de for små og på nivå med de 25 prosent laveste målte kalvene i Kukontrollen. Besetninger som driver intensiv framføring av okser kan gjerne nærme seg den blå linja ved tre måneders alder (de 25 prosent største dyra målt i Kukontrollen). Okser og kviger vokser ulikt og har forskjellige tilvekstskjema. Blanke kontrollark for bruk i egen besetning kan skrives ut fra Tine sine medlemssider.

Anbefalt mål og vekt ved tre måneder:

- Kviger som skal kalve ved to års alder, bør måle 103-105 cm (ca 108 kg)
- Okser bør måle 106-107 cm (ca 116 kg)

Bearbeiding av egne måleresultater

Om en måler og plotter kalvene fra ei registrering kommer det tydelig fram om kalvene generelt sett er for små, eller om enkeltkalver skiller seg ut i forhold til alderen. Gjentatte målinger av de samme kalvene vil gi ytterligere tilleggsopplysninger om vekstutviklingen. Fødselsvekten har stor betydning for hvilken vekturve kalven kan forventes å følge. En kalv med lav fødselsvekt er ikke nødvendigvis en

dårlig kalv. Følger kalven retningen på vekstkurven over flere målinger vokser den godt nok, sjøl om den ligger under median (grønn linje). Ingen kalver bør ha en utvikling som stagnerer slik at kurven flater ut, som kalven merket med grønne prikker i figur 1.

Nye tilvekstkurver for kalv kommer på Tine sine medlemssider

Kontrollskjemaet vist i figur 1 er i dag laget i excel, og vil medføre en del manuelt etterarbeid. Dersom målt brystomfang registreres i Kukontrollen vil resultatene automatisk komme opp i vekstkurvene som ligger under «Produksjonskontroll» på tine.medlem.no. Dette er et verktøy som er bedre tilpasset eldre kviger og okser. Per i dag ligger disse vektanbefalingene for lavt på kalver under tre måneder. Den nye omregningsformelen fra brystmål til kg for kalver under tre måneder er heller ikke aktivert her. Dagens «Produksjonskontroll» er derfor ikke egnet som styringsverktøy for de yngste dyra. Egne vekstkurver for kalv skal programmeres på Tine sine medlemsider, men vi kan dessverre ikke si noe om når den jobben blir ferdig.

Vurdering av kroppsform og pels

I brosjyren ønsker vi å fokusere på å brystmål som evalueringsmetode må kombineres med visuelle vurderinger

Korrekt brystmåling

- Kalven må stå mest mulig naturlig, være rett i ryggen og ha hodet framover
- Legg målebandet rett bak forbeina og over manken
- La båndet ligge inntil dyrekroppen uten stramming. Stram så inn 2 cm i forhold til utgangspunktet og les av målebandet!

Feil oppstilling av kalven eller for lite eller for mye stramming av målebandet gir fort målevariasjoner på både 2 og 3 cm, som igjen utgjør 5-6 kg på en 2 måneder gammel kalv.

Kontroller hvor hardt du strammer målebandet ved hjelp av ei fjærevekt. Ett kg trykk tilsvarer ca. 2 cm stramming på en liten kalv.

kalven

Ny fagbrosjyre om kalv

Tine Rådgiving har laget en ny fagbrosjyre om «Godt kalveoppdrett». Nå håper vi at innhold og presentasjoner skal bidra til konstruktiv fagdiskusjon blant produsenter og rådgivere. Målet er å få alle til å se betydningen av godt kalvestell, samt å gi ekstra inspirasjon og arbeidslyst til å måle og vurdere kalver i egen eller andres besetning.

Tre kalver med likt brystomfang men ulik alder. De var oppstallet i samme bingje og hadde fri tilgang på syrna helmjolk. Kalv A er ei godt muskelsatt kvige. Den er rein og fin i pelsen og følger anbefalt vekstutvikling. Kalv B er en okse med stor beinramme og lang rygg, men ligger noe etter ønsket mål. Avføring rundt halerota kan indikere at den har hatt mageproblemer. Brystmålet på kalv C bekrefter at denne pjuskete oksekalven har vokst for dårlig. Den mangler glans i pelsen, og den skarpe rygglinjen viser manglende muskelutvikling.

av kalven. Kalver har ulik kroppsform og utvikler seg forskjellig. Noen er små og kompakte, andre langbeinte. Det er variasjoner i beinstruktur, rygg lengde og muskelutvikling, og noen kalver utvikler dessverre mer pels enn muskelmasse. Møkk i pelsen og rundt halerota er et dårlig tegn.

Vurdering av vomutvikling

Etter hvert som kraftfôr- og grovfôropptaket øker vil vomma utvikles og blir mer framtrødende på kalvens venstre side.

Alle kalver bør brystmåles

Brystmåling av kalver er gjennomførbart i alle fjøs. Flere målinger

i kombinasjon med vurdering av kroppsform, vomutvikling og pelsglans vil være en god metode til å vurdere om næringsopptaket har vært tilstrekkelig og om kalven utvikler seg til å bli en drøvtygger. Vokser kalvene godt kan en fortsette som før uten endringer. Om tilveksten er mindre enn målsettingen, kan

Figur 1. Kontrollskjema for brystmål på kalver i alderen 0-100 dager. Fargepunktene markerer måleresultatene på tre kalver (gul, grønn og rød) med ulik fødselsvekt. Den gule kalven har høy fødselsvekt og vokser som den skal. Kalven som er født minst (rød) følger retningen på vekstkurven, og det er godt nok, sjøl om den ligger under median (grønn linje). Ingen kalver bør ha en utvikling som stagnerer slik at kurven flater ut, som kalven merket med grønne prikker. Svarte prikker markerer brystmålet på andre kalver i samme besetning.

